

Warszawa, 25.09.2023 r.

Dr hab. n. med. Marta Maskey-Warzęchowska
Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Pneumonologii i Alergologii
Warszawski Uniwersytet Medyczny
marta.maskey-warzechowska@wum.edu.pl

Recenzja Rozprawy Doktorskiej

Tytuł: **Wpływ COVID-19 na ocenę stanu ogólnego chorych z rakiem płuca**

Autor: **lek. Damian Mojsak**

Promotor: **Prof. dr hab. n. med. Robert M. Mróz, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku**

Rak płuca jest drugim co do częstości występowania nowotworem złośliwym w Polsce zarówno u mężczyzn, jak i u kobiet, ale u obu płci zajmuje pierwsze miejsce jako przyczyna zgonu u chorych z rozpoznaniem choroby nowotworowej. Mimo szeroko zakrojonych kampanii społecznych oraz programu wczesnego wykrywania choroby, nadal u większości chorych rak płuca wykrywany jest w zaawansowanym stadium uniemożliwiającym radykalne leczenie. Oprócz stopnia zaawansowania w chwili rozpoznania, ważnymi czynnikami ograniczającymi możliwości leczenia są choroby współistniejące oraz stopień sprawności chorego.

Trwający formalnie od 20 marca 2020 r. do 22 maja 2022 r. stan epidemii COVID-19 związany z rozpowszechnieniem zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w Polsce miał istotny wpływ na stan zdrowia populacji. Stało się tak nie tylko ze względu na liczbę zachorowań, zgonów oraz trwałych następstw zakażenia, ale także wskutek ograniczonego dostępu do usług medycznych w wyniku przekierowania zasobów do walki z epidemią.

Przedstawiona do recenzji praca pt. „**Wpływ COVID-19 na ocenę stanu ogólnego chorych z rakiem płuca**” dobrze wpisuje się nurt badawczy ukierunkowany na analizę efektów zdrowotnych epidemii COVID-19 u chorych wymagających interwencji z przyczyn innych niż zakażenie SARS-CoV-2.

Formalna ocena rozprawy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska lek. Damiana Mojsaka „**Wpływ COVID-19 na ocenę stanu ogólnego chorych z rakiem płuca**” jest cyklem 2 prac powiązanych tematycznie, opublikowanych w czasopismach o międzynarodowym zasięgu, z łącznym współczynnikiem oddziaływania IF wynoszącym 7,466 i oraz łączną punktacją MNiSW wynoszącą 240. Pierwsza praca, opublikowana w 2021 roku jest pracą przeglądową (Current state of knowledge on immunotherapy in ECOG PS 2 patients. A systematic review. *Advances in Medical Sciences*, IF 2,852, MNiSW 100 pkt), druga publikacja z 2023 roku (Impact of COVID-19 in patients with lung cancer: a descriptive analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, IF 4,614, MNiSW 140 pkt) stanowi pracę oryginalną, w której grupę badawczą stanowiło 320 chorych na raka płuca. Doktorant jest pierwszym autorem obu prac, a jego istotny indywidualny wkład merytoryczny na poszczególnych etapach ich powstawania jest potwierdzony stosownymi oświadczeniami współautorów.

Recenzowana dysertacja składa się z wykazu stosowanych skrótów, zwięzłego wprowadzenia, opisu materiału i metod, sformułowanych celów badawczych, podsumowania wyników, wniosków, wykazu piśmiennictwa, streszczenia zarówno w języku polskim jak i angielskim, kopii 2 publikacji stanowiących rozprawę autorską oraz oświadczeń autorów określających indywidualny wkład w powstanie w/w publikacji. Praca doktorska liczy łącznie 80 stron, z których 23 strony stanowią wchodzące w skład cyklu opublikowane artykuły. Całość jest wsparta przez merytoryczne uzasadnienie i poparta 30 pozycjami piśmiennictwa.

We wstępie Doktorant zwięźle omawia dane epidemiczne dotyczące COVID-19, obszerniejsza jest charakterystyka samej skali ECOG oraz dotychczasowych publikacji na temat roli ECOG w rokowaniu u chorych na raka płuca. W mojej ocenie ta część rozprawy doktorskiej mogłaby być wzbogacona o podstawowe dane epidemiczne dotyczące raka płuca w Polsce i, zważywszy, że jednym z dwóch celów pracy była ocena wpływu COVID-19 na efekty leczenia chorych na raka płuca, bardzo zwięźły, wręcz „punktowy”, opis metod leczenia.

W części „Materiały i metody” przedstawione zostały kryteria włączenia i wykluczenia, ogólny plan badania oraz szczegółowe cele oraz sposób pozyskiwania danych.

Wyniki analiz zostały przedstawione w sposób zwięźły i klarowny, a najważniejsze wyniki są ujęte w czterech tabelach. Sugerowałabym jednak dodanie informacji o istotności statystycznej różnic między dwiema analizowanymi grupami („pre-COVID,” i „COVID”);

informacja ta została uwzględniona tylko w Tabeli 6. Dane te, chociaż nie wszystkie, są oczywiście zawarte w tekście i zapewne Doktorant chciał uniknąć powtarzania, niemniej jednak ich umieszczenie w tabelach ułatwiłoby ich interpretację i byłoby przyjaźniejsze dla czytelnika.

Merytoryczna ocena rozprawy

Dysertacja porusza istotny temat wpływu epidemii COVID-19 na stan zdrowia chorych na raka płuca oraz przebieg choroby nowotworowej. Dostarcza ważne dane świadczące o negatywnych skutkach epidemii, takich jak gorszy stopień sprawności chorych i większy stopień zaawansowania nowotworu w chwili rozpoznania, a także częstszych zgonów przed rozpoczęciem leczenia.

W mojej ocenie dyskusja w recenzowanej dysertacji jest nieco zwięzła i nie wyczerpuje w pełni potencjału uzyskanych wyników. Komentarza wymagałoby częstsze zastosowanie leczenia immunologicznego w okresie pandemicznym (3,0% vs 12,8%, $p = 0,001$). Wartościowym aspektem pracy byłaby również analiza przyczyn zgonu chorych w okresie badawczym, jednak brak takich danych wynikał zapewne z metodologii pracy. Warto odnotować, że Doktorant w dyskusji podejmuje kwestię ograniczeń związanych z przeprowadzoną analizą, co świadczy o jego dojrzałości naukowej.

Listę piśmiennictwa można byłoby wzbogacić o dodatkowe publikacje poruszające temat raka płuca i COVID-19 w Polsce, takich jak Rozdział 5 ostatniego raportu Krajowego Rejestru Nowotworów zatytułowany „Wpływ pandemii COVID-19 na umieralność chorych onkologicznych w Polsce w 2020 roku” (https://onkologia.org.pl/sites/default/files/publications/2023-01/nawotwory_2020.pdf), czy doniesienie Piwkowskiego i wsp. (Pol Arch Intern Med. 2022; 132 (2): 16191) poruszające kwestię leczenia chirurgicznego raka płuca w okresie pandemicznym.

Powyższe sugestie i uwagi krytyczne w głównej mierze mają jednak charakter marginalny lub polemiczny i nie zmieniają mojej pozytywnej opinii o pracy. Przedstawione w pracy doktorskiej wyniki potwierdzają negatywny wpływ pandemii COVID-19 na przebieg raka płuca u chorych w populacji polskiej i mogą się przyczynić do poprawy organizacji opieki nad chorymi onkologicznymi w podobnych sytuacjach krytycznego obciążenia ochrony zdrowia.

WNIOSKI

We wniosku końcowym stwierdzam, że rozprawa doktorska lek. Damiana Mojsaka pt.: „Wpływ COVID-19 na ocenę stanu ogólnego chorych z rakiem płuca” spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawa o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2023 poz. 742).

Zwracam się zatem z wnioskiem do Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. med.
Marta Maskey-Warzęchowska
specjalista chorób płuc
specjalista chorób wewnętrznych
3716441

dr hab.n. med. Marta Maskey-Warzęchowska